

Delavska enotnost

Časopis slovenskih delavcev • POSEBNA ŠTEVILKA / oktober 1996

“NE” za odpoved KP

Sporočilo izredne konference Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in protestnega shoda, kjer je tisoč glasov zavrnilo odpoved splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo in priporočila za odpoved panožnih kolektivnih pogodb, je kristalno jasno: ne pristajamo na sistem domin, kjer najprej pade prva, splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo, panožna in se ustavi pri zadnji, podjetniški, ali pade tudi ta – in se nadomesti s pravilniki o plačah, ki jih sprejemajo uprave, in se vse to nadomesti s pogodbo o zaposlitvi. Kaj torej sploh še ostane delavki in delavcu?

Delodajalci, kakršni so naši, bodo pridnost in lojalnost delavke in delavca preverjali z vsakoletnim podpisovanjem pogodb o zaposlitvi. To pomeni, da bodo v podjetju »bog i batina«. Kaj to pomeni za starejšo generacijo zaposlenih, kaj to pomeni za bolehnne delavce, kaj to pomeni za porodnice, kaj to pomeni za mladi rod, kaj to pomeni za tiste, ki v tovarnah vidijo napake vseh vrst in opozarjajo, ni treba komentirati.

In še nekaj je popolnoma jasno: pogajati se o tem, kar ponuja zbornica oziroma delodajalci, je pravzaprav pristanek na to, da bomo razbremenitev gospodarstva in znižanje stroškov dela dosegli le z ukinjanjem prevoznih stroškov, regresa za prehrano, odpravo dodatkov na delovno dobo, odpravo jubilejnih nagrad, znižanjem nadomestil za bolniške itd.

Načenjati kolektivne pogodbe oziroma kolektivna pogajanja in socialno partnerstvo na način, kot si ga zamišljajo gospodarska zbornica, obrtna zbornica in delodajalci – gre za oba partnerja – ob tem da imamo sorazmerno kratko tradicijo kolektivnega pogajanja, je slaba popotnica za vstopanje v evropske integracije. Tu namreč v pogajanjih velja pravilo: zmagam – zmagaš. Da pa to pravilo lahko živi, pa je potrebno najmanj troje: v ugodnem političnem ozračju pustiti partnerje, da se svobodno pogajajo, da so svobodno združeni delodajalci, delojemalci oziroma enotni sindikati. Pri nas pa je manira bistveno drugačna: delodajalce in gospodarsko zbornico združuje zakon, sindikati so sicer svobodno organizirani, ob takih akcijah pa dokaj razglašeni. Namreč, kako je mogoče razumeti, da se v klasičnem delojemalskem in delodajalskem spopadu najprej oglašijo nekateri sindikati proti Svobodnim sindikatom in nas okvalificirajo kot srbske mitingaše, čez nekaj dni pa pravzaprav sami ugotovijo, za kaj pri tem kleščanju delavskih pravic sploh gre. Nakar se skesano posujejo s pepelom. Ironija, da ji ni para. Še manj pa je razumno, da se taki protesti okvalificirajo, da so pravzaprav izpeljani po naročilu strank. Stranke namreč imajo na to toliko vpliva kot

vremenoslovci na vreme. Vsaka anemičnost, kakršnega koli sindikata že, bi pomenila, da se sindikati sploh ne zavedajo svojega poslanstva, še več, s takim obnašanjem se sindikat sam postavlja na rob družbenega dogajanja. Odgovor delavcev takemu sindikatu, ki ob teh namerah delodajalcev ne reagira delavsko, je samo ta: ne, hvala za tak sindikat. Trditve naročenih piscev, da so sindikati, poenostavljeno rečeno, na svetu zato, da se upirajo proti tistemu, kar predlagajo delodajalci, in da so ti pri tem vendarle bolj razumni, so preprosto za smešni. Možno je sicer razpravljati kaj je za koga razumna mera. Za slovenski prostor je protest Svobodnih sindikatov pred poslopjem gospodarske zbornice oziroma sicer v prestolnici Slovenije gotovo nekaj novega, za Svobodne sindikate značilnega. V visoko razvitih državah, kjer je doma industrijska demokracija, kjer je kolektivno pogajanje oziroma socialno partnerstvo tradicija, pa bi bili

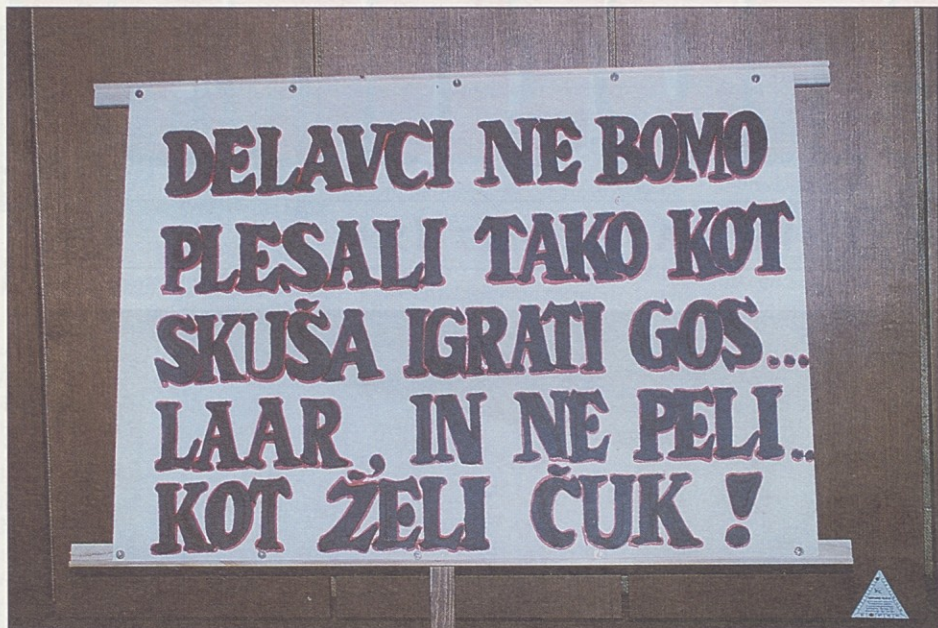
tako umirjeni pohodi (pri nas za nekatere očitno prehrupni) sindikatov skrb vzbujajoči za sindikate in za delavce. Še bolj pa se človek nasmeji piscem člankov, da gre pri vsem tem za politično zaroto in volilno prevaro. Kakšno prevaro le? Svobodni sindikati Slovenije branimo precej manj, kot obljublajo in bodo obljubljale stranke v času volilne tekme.

Ne se postaviti po robu in sindikalno odgovoriti, da ne pristajamo na znižanje delavskih pravic, ki so v ponudbi zbornice in delodajalcev, pomeni za sindikate in delavstvo korak k meznemu delavcu, ki za zaščito svojih pravic potrebuje zakon o zaščiti delavcev. Žal mi je tistih sindikalnih voditeljev, ki vsega tega ne vidijo: da sindikate v teh mesecih čaka ena najresnejših preizkušenj sindikalnega in delavskega gibanja pri nas. Vprašanje kleščanja delavskih pravic je veliko resnejše kot v času volilne kampanje obljubljati sto metrov asfaltne ceste in most čez reko, kjer eden že je. Gre za vprašanje ohranitve socialno in pravno varnega delavca z dostojno plačo; namreč le take, s pravicami delavcev po evropskem vzoru, nas bo Evropa sprejela medse.

Zaradi vsega tega, kar se delavcu piše, je vredno pozvati vse sindikate, naj se postavijo na stran dela, za pravično razmerje med delom in kapitalom, za socialno in pravno varnost delavcev. Še posebej je potrebno pozvati vse tiste, ki si zagotavljajo svoj gmotni in socialni položaj, torej svoj status, predvsem z delom, naj se nam pridružijo.

Rajko Lesjak,
sekretar ZSSS

**Proletarci vse dežele
– združimo se!**

Stališča izredne konference Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Izredna konferenca Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je dne 25. septembra 1996 ocenila razmere, ki so nastale, ko sta Gospodarska zbornica Slovenije in Združenje delodajalcev Slovenije odpovedala splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo in priporočila odpoved kolektivnih pogodb dejavnosti.

Izredna konferenca ZSSS ocenjuje, da je to dejanje formalno sicer legalno, po vsebini in načinu pa napad na že sicer nezavidljivo pravno, gmotno in socialno varnost vseh zaposlenih v Sloveniji. Odpoved splošne in priporočena odpoved kolektivnih pogodb dejavnosti pomeni nadaljevanje v Sloveniji pretežnega načina zagotavljanja konkurenčne sposobnosti gospodarstva z zniževanjem tistih stroškov delovne sile, ki jih pomenijo plače in drugi osebni prejemki zaposlenih, raven pravic iz delovnih razmerij in pogoji za delo sindikata.

Predlog nove splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo temelji prav na bistvenem znižanju pravic zaposlenih in bistvenem poslabšanju pogojev za delo sindikatov, pri čemer so seveda pravice in položaj uprav, direktorjev in vodilnih delavcev ostale nespremenjene. Delodajalci predlagajo znižanje številnih pravic zaposlenih na tako nizko raven, da jih ni mogoče sprejeti, ker bi to za večino delavskih družin pomenilo, da bi se čez noč znašle v revščini in bedi.

S to nerazumno potezo sta Gospodarska zbornica Slovenije in Združenje delodajalcev Slovenije izbrala pot socialnih nemirov, pot konfliktov namesto socialnega miru in socialnega sporazumevanja, ki je najprimernejši, če ne celo edini način za gospodarski in družbeni razvoj.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije vztraja, da sta socialno sporazumevanje in kolektivno dogovarjanje edina načina za usklajevanje sicer objektivno različnih interesov organizacij delodajalcev na eni in sindikatov na drugi strani. Vsakršna pogajanja morajo upoštevati doseženo raven pravic in obveznosti delavcev in delodajalcev, razvojne možnosti in zahteve gospodarskega in socialnega razvoja, ne smejo in ne morejo pa potekati po diktatu ene strani.

Izredna konferenca Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, ki je bila 25. septembra 1996, zato:

- zahteva, da Gospodarska zbornica Slovenije in Združenje delodajalcev Slovenije umakneta oziroma prekliceta odpoved splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, in sicer najkasneje do 10. oktobra letos;
- zavrača kot popolnoma nesprejemljiv predlog nove splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo;
- predlaga vsem podpisnikom splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, naj čimprej skupno ocenijo oz. se dogovorijo, ali so po-

trebne spremembe in dopolnitve te pogodbe in katere, ter začno pogajanja v duhu socialnega partnerstva.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije bo po preteku roka za umik oziroma preklic prepovedi splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo ocenila razmere in po potrebi sprejela odločitve za radikalizacijo zahtev in stališč ter za mobilizacijo vseh sindikalnih organizacij in članstva ter pri tem uporabila vsa sredstva, ki so ji v demokratični družbi na voljo - vključno s stavko.

ZDRUŽENI IN DOSLEDNI V BOJU ZA DELAVSKE PRAVICE!

Kaj pomeni odpoved?

Že bežen in površen pregled predlaganih novih členov pokaže hudo krčenje pravic delavcev in zmanjševanje odgovornosti menedžerjev. To nam potrjuje spodnji pregled.

Naziv	Veljavna rešitev	Predlog GZS
1. Pogodba o zaposlitvi	- varstvo pri delu - pripravništvo - kraj opravljanja dela - dopust - način spremembe pogodbe - dodatki k plači	- ni - ni - ni - lahko, ni pa obvezno - lahko, ni pa nujno - ni
2. Postopek o ugotavljanju znanja in zmožnosti za opravljanje dela	- določilo o javnosti postopka, možnost pritožbe	- ni
3. Določanje presežnih delavcev	- upoštevanje delovnih izkušenj, obvezanost delodajalca, da obvešča delavce	- ni
4. Arbitraža v postopku ugotavljanja presežkov	- določena	- ni
5. Pravica do plačane odsotnosti	- poroka otroka - smrt zakonca ali otroka - selitev družine - selitev družine v istem kraju - selitev delavca v interesu delodajalca	- ne - 2 dni - ni - ni - 2 dni
6. Odškodnine delavca in delodajalca v disciplinskem postopku a) pavšalna odškodnina delavca b) odškodnina delodajalca	- 6 plač - 6 plač	- 3 osnovne plače - ni
7. Odpovedni rok delavca - I., II. in III. skupina - IV. in V. skupina - VI., VII., VIII. in IX. skupina	- en mesec - dva meseca - tri mesece	- en mesec - tri mesece - šest mesecev
8. Varstvo pri delu	- določeno	- ni
9. Pogoji za delovanje sindikata	- detajlno	- načelno
10. Obveščanje delavcev	- določeno	- ni
11. Dodatki - delovna doba - dežurstvo - izmensko delo - deljen delovni čas	- 0,5 % letno - 20 % - 10 % - 15 %	- ni - ni - ni - ni
12. Nadomestila plač - osnova za izračun nadomestila - delavec premeščen v drugo organizacijo - presežni delavec - čakanje na delo - plačilo stavke v primeru kršenja kolektivne pogodbe - nadomestilo za bolezen - do 5 dni odsotnosti - od 6 do 15 dni - od 15 do 30 dni	- plača v preteklem mesecu - ohrani 6 mesecev plačo - osnovna plača + dodatek za delovno dobo - 70 % osnovne plače + dodatek za delovno dobo - do 5 dni - 80 % plače v preteklem mesecu - 80 % plače v preteklem mesecu - 80 % plače v preteklem mesecu - 80 % plače v preteklem mesecu - 80 % plače v preteklem mesecu	- osnovna plača - ni - osnovna plača - ni - ni - 80 % od osnovne plače - 70 % od osnovne plače - 60 % od osnovne plače
13. Drugi prejemki - jubilejne nagrade - za 10 let - za 20 let - za 30 let - solidarnostna pomoč - regres za letni dopust - prehrana med delom - prevoz na delo - plačilo sindikalnih zaupnikov - terenski dodatek - inovacije	- 50 % od plače v gospodarstvu - 75 % - 100 % - 100 % - 102.000 SIT - znesek - 60 % zneska - dogovor - obveza, ki ni konkretno zbirana - najmanj 3 % gospodarske koristi - plače v znesku - dogovor	- 25 % - 35 % - 45 % - 60 % - ni - lahko določi delodajalec - fakultativno določa delodajalec - ni - fakultativno - ni - koeficienti, zneski niso določeni - obvezna razmerja iz SKP
14. TARIFNA PRILOGA	- plače v pogodbah dejavnosti	- obvezna razmerja iz SKP

Po grobi oceni so pravice delavcev na osnovi predloga GZS skržene na okoli 50 % plače delavca. To potrjuje tudi primerjava predloga GZS o določitvi osnove za nadomestila (namesto 70 % od plače v preteklem mesecu uporabi osnovno plačo, kar je minimum zniževanja materialnih pravic) za najnižje plače, če ne upoštevamo sedaj veljavne minimalne plače. V socialnem sporazumu pa so minimalne pravice okleščene za več kot 50 %. Primer: Najnižja neto plača znaša 38.000 SIT. Prehrana na mesec znaša 11.900 SIT, regres za dopust v neto znesku na mesec 6.600 SIT in ocena povprečnih stroškov prevoza 2.500 SIT. Skupaj ti prejemki znašajo 21.000 SIT, kar je v razmerju z 38.000 SIT bruto plače 55,3 %. Pri višjih plačah pa se ta znesek glede na fiksna izplačila nekoliko zniža.

Janez bo obubožal

Za lažje razumevanje posledic odpovedi SKPg uvajamo šolski primer izračuna bruto plače po veljavni SKPg in po novem predlogu GZS.

Vzemimo delavca Janeza, ki dela 20 let in ima osnovno plačo na ravni izhodiščne plače za I. tarifni razred po SKPg 46.110 SIT mesečno. V tem mesecu je opravil 184 ur, od tega 84 ur v tretji izmeni in v nočnem delu. Od prejemkov je prejel regres za prehrano v višini 11.900 SIT in 60 % povrnjenih stroškov za prevoz v višini 3.000 SIT.

Fotografije so z izredne konference ZSSS in protestnega pohoda pred Gospodarsko zbornico Slovenije.

Izračun plače	Veljavna SKPg	Predlog GZS
1. Redno delo	46.110	46.110
2. Dodatki		
– izmensko delo (21.000 x 10 %)	2.100	/
– nočno delo (21.000 x 30 %)	6.300	6.300
– dodatek za delovno dobo	4.610	/
3. Uspešnost (10 % od osnovne plače)	4.610	4.610
Bruto plača (1 + 2 + 3)	63.730	57.020
Prejemki		
– regres za prehrano	11.900	/
– prevozni stroški	3.000	/

Če pa bo Janez naslednji mesec, ki ima 176 ur, na bolniški bo bil izračun plače takšen:

	Veljavna SKPg	Predlog GZS
1. Redno delo	/	/
2. Nadomestilo		
80 % od plače v preteklem mesecu (346 x 80 % x 168)	46.536	/
– bolniška do 5 dni (262 x 80 % x 40)	8.384	
– bolniška od 5 do 15 dni (262 x 70 % x 80)	14.672	
– bolniška od 15 do 30 dni (262 x 60 % x 48)	7.546	
Skupaj za izplačilo	46.536	30.602

Po predlogu GZS bi delavec dobil za 15.934 SIT manj nadomestila za bolniško ali 34,2 % v primerjavi s sedaj veljavno rešitvijo.

Pripravil: Brane Mišič, član predsedstva sveta ZSSS